

GEBRUIK VAN PARAMEDISCHE ZORG IN CORONATIJD

Gevolgen coronapandemie op gebruik fysiotherapiezorg voor verschillende patiëntengroepen

Week 2-36, 6 januari – 6 september 2020

Samenvatting

Door de coronapandemie is de paramedische zorg ingrijpend veranderd. Tijdens de lockdown (half maart - juni 2020) mochten fysiotherapeuten hun beroep maar beperkt uitoefenen. Dit leidde tot het uitstellen van zorg. In deze factsheet bekijken we hoeveel zorg fysiotherapeuten tijdens de coronapandemie in totaal leverden én we bekijken dit specifiek voor verschillende patiëntengroepen. Hieronder staan de belangrijkste bevindingen opgesomd:

- Na het besluit om de paramedische zorg op te schalen is het aantal consulten gestabiliseerd tot 75% van het niveau voor de coronapandemie. Bij kinderen (0-17 jaar) is dit nog maar 64% ten opzichte van voorheen.
- Onder mensen van 80 jaar en ouder daalde het aantal consulten het hardst tijdens de lockdown.
- Voor alle diagnoses samen was het aandeel consulten bij vrouwen voor de coronapandemie al 1,5 keer zo groot als bij mannen en dat is tijdens de lockdown en daarna niet veranderd. Alleen bij patiënten met klachten gerelateerd aan COVID-19 is het aandeel consulten bij vrouwen een stuk groter, zelfs 2 tot 2,5 keer zo groot als bij mannen.

De cijfers zijn per week berekend op basis van een steekproef van 255 tot 289 fysiotherapiepraktijken verspreid door heel Nederland.

We bekijken wat de invloed van de coronapandemie en de daaropvolgende overheidsmaatregelen is op de paramedische zorg. De resultaten van ons onderzoek publiceren we in een serie factsheets, getiteld 'Gebruik van paramedische zorg in coronatijd'. In de eerste factsheet in deze serie zagen we dat het aantal consulten sterk daalde vanaf het moment dat de eerste maatregelen waren afgekondigd. In de tweede factsheet zagen we het aantal consulten weer opklimmen na het opheffen van de lockdown. In deze factsheet rapporteren we de trends in het gemiddeld aantal consulten per fysiotherapiepraktijk over week 2 t/m 36 (6 januari t/m 6 september 2020) en beschrijven we de kenmerken van de patiënten die bij de fysiotherapeut behandeld werden.

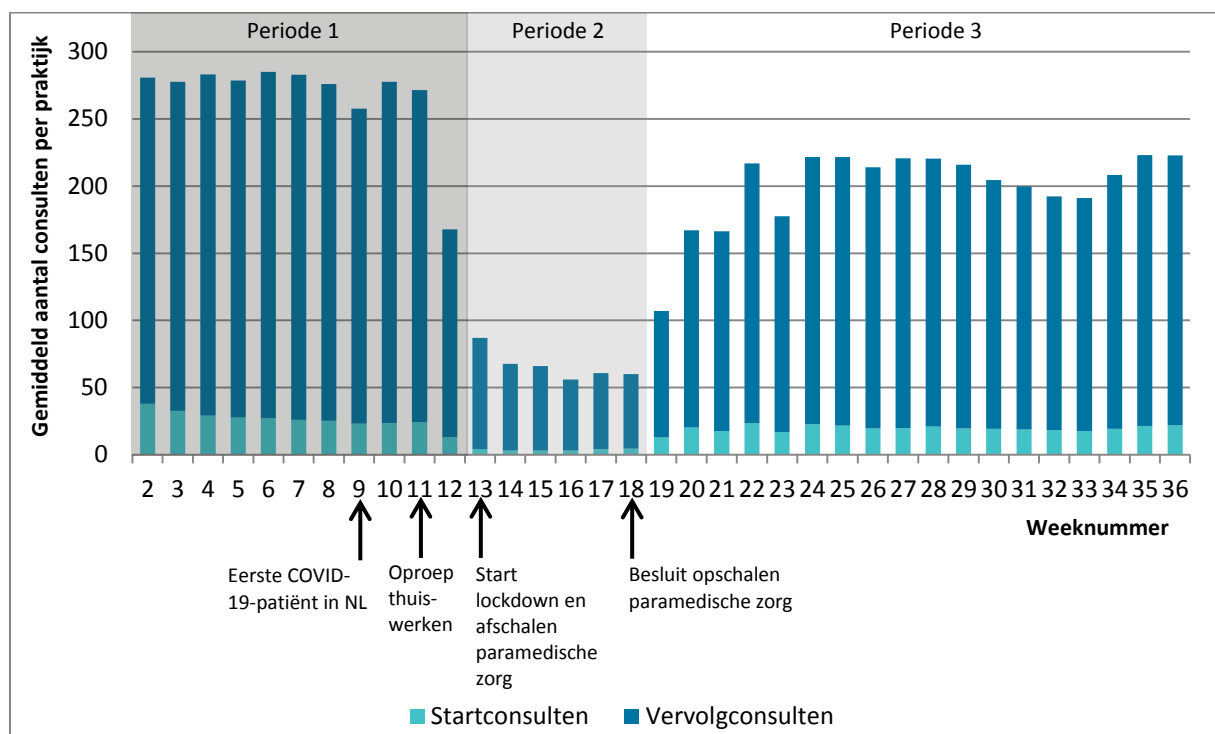
We hebben deze weken in drie perioden ingedeeld op basis van de maatregelen:

- Periode 1 loopt van week 2 tot en met week 12 (6 januari t/m 22 maart). Dit is de periode voordat de paramedische zorg werd beperkt.
- Periode 2 loopt van week 13 t/m 18 (23 maart t/m 3 mei). Dit is de periode dat de beperking voor paramedische zorg gold tijdens de lockdown.
- Periode 3 loopt van week 19 t/m 36 (4 mei t/m 6 september), vanaf het besluit dat de paramedische zorg weer opgeschaald kon worden tot het einde van de zomerperiode.

Stijging aantal consulten stagneert op driekwart ten opzichte van voor de coronapandemie

In figuur 1 is het gemiddeld aantal consulten per praktijk per week weergegeven, uitgesplitst in start- en vervolgsconsulten. Startconsulten zijn eerste consulten van een nieuwe behandelingsperiode. We zien in periode 1 dat de daling van het aantal consulten begint na de oproep om thuis te werken in week 11 (12 maart). In periode 2 zet de daling tijdens de lockdown duidelijk door zoals we in de eerdere factsheets al beschreven. Wanneer we vervolgens kijken naar periode 3 zien we dat het aantal consulten weer opklimt, maar dat dit nog niet op het niveau is zoals in periode 1. Sterker nog, vanaf week 29 is zelfs weer een lichte daling te zien. Het aantal startconsulten in periode 3 is 74% ten opzichte van het aantal startconsulten in periode 1. Het aantal vervolgsconsulten is vergelijkbaar gestegen naar 75% ten opzichte van het aantal vervolgsconsulten in periode 1.

Figuur 1: Gemiddeld aantal start- en vervolgsconsulten per fysiotherapiepraktijk per week

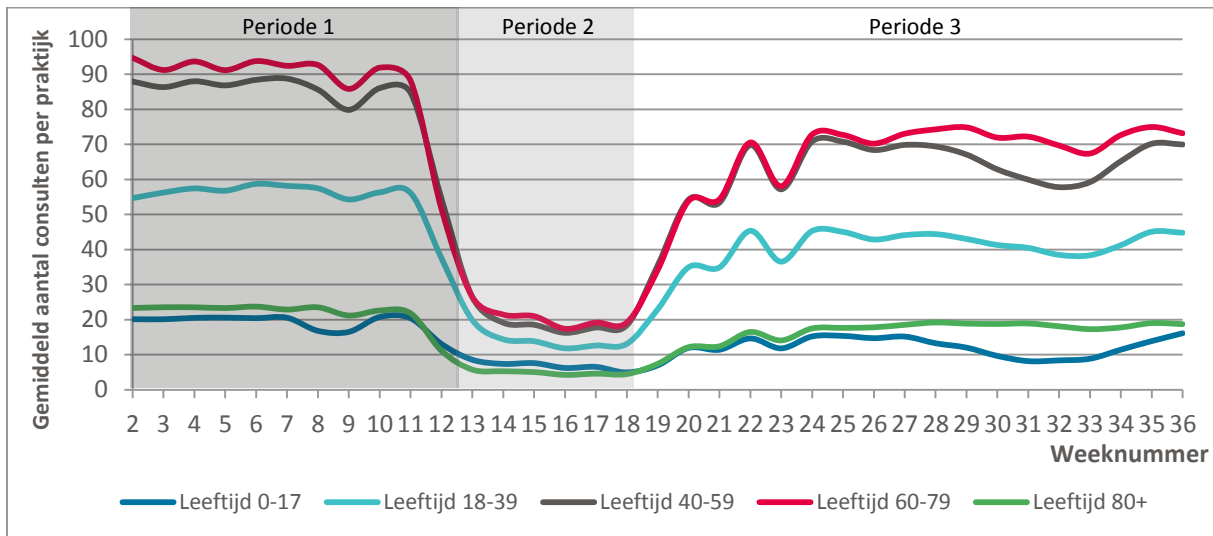
Lichte veranderingen in kenmerken van patiëntengroepen in coronatijd

Voor alle fysiotherapieconsulten hebben we gekeken of er verschillen zijn in leeftijdsgroepen van patiënten. Ook hebben we gekeken naar verschillen tussen mannen en vrouwen.

Aantal consulten bij de fysiotherapeut daalt het hardst bij ouderen (80+)

De trend voor het aantal consulten zoals deze in figuur 1 te zien is, komt ook terug wanneer er naar verschillende leeftijdsgroepen wordt gekeken. Figuur 2 laat het gemiddeld aantal consulten per praktijk per week zien. Te zien is dat patiënten uit de leeftijdsgroepen 40-59 jaar en 60-79 jaar de meeste consulten hebben, zowel voor, tijdens als na de beperkende maatregel voor paramedici. Patiënten uit de leeftijdsgroepen jonger dan 18 jaar en ouder dan 80 jaar hebben de minste consulten.

Figuur 2: Gemiddeld aantal consulten per praktijk per week voor verschillende leeftijdsgroepen

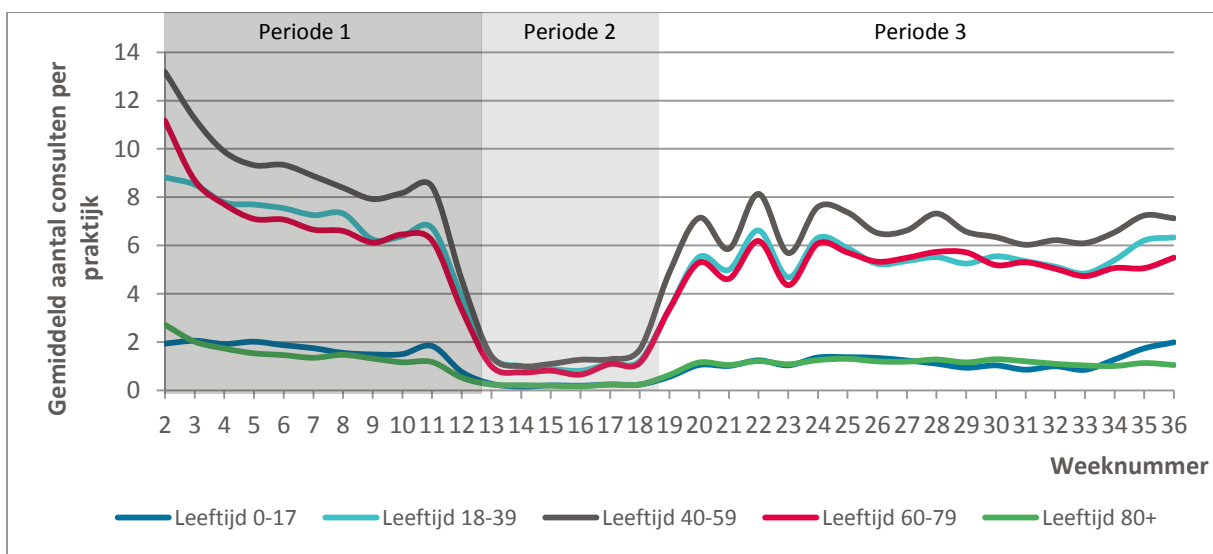

In periode 1 zijn er geen bijzondere stijgingen of dalingen te zien bij de verschillende leeftijdsgroepen. Tijdens periode 2 daalde logischerwijze het aantal consulten per praktijk voor alle leeftijdsgroepen. Dit daalde echter het hardst voor de leeftijdsgroep 80+ (78%) en het minst hard voor de leeftijdsgroep 0-17 jaar (64%). Na het besluit om de paramedische zorg op te schalen in week 18, stijgt het aantal consulten voor alle leeftijdsgroepen in periode 3. Voor bijna alle leeftijdsgroepen is het aantal consulten opgelopen tot 74-77% ten opzichte van periode 1. Alleen bij de leeftijdsgroep 0-17 jaar is dit nog steeds een stuk minder (64%).

Aantal startconsulten stijgt het minst bij kinderen

In figuur 3 wordt het gemiddeld aantal startconsulten per praktijk per week weergegeven bij dezelfde vijf leeftijdsgroepen. Hierbij is sprake van dezelfde trend, zowel voor, tijdens als na de beperkende maatregel bij alle leeftijdsgroepen. Het aantal startconsulten daalde in periode 2 met ongeveer 86%. In periode 3 stijgt het aantal startconsulten voor bijna alle leeftijdsgroepen naar 73-76% ten opzichte van periode 1. Voor patiënten in de leeftijdsgroep 0-17 jaar is wederom de kleinste stijging te zien (69%) wanneer dit wordt vergeleken periode 1.

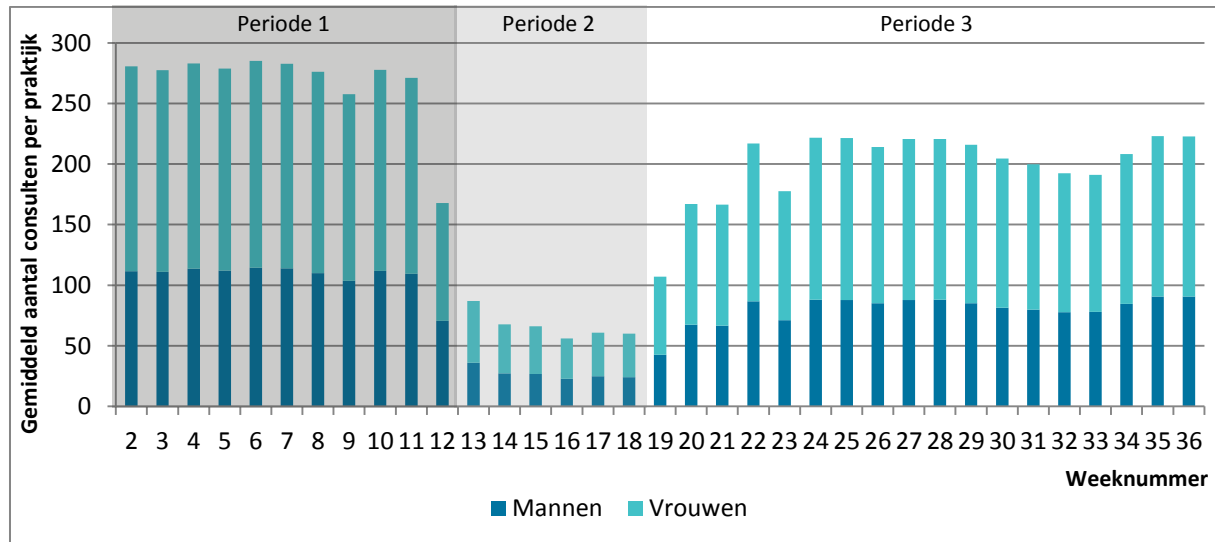
Figuur 3: Gemiddeld aantal startconsulten per praktijk per week voor verschillende leeftijdsgroepen

Vrouwen hebben structureel meer consulten bij de fysiotherapeut

In figuur 4 is het aantal consulten voor mannen en vrouwen te zien. Voor de coronapandemie in periode 1 hadden vrouwen 1,5 keer meer consulten bij de fysiotherapeut dan mannen. Tijdens periode 2 en 3 is dat niet veranderd.

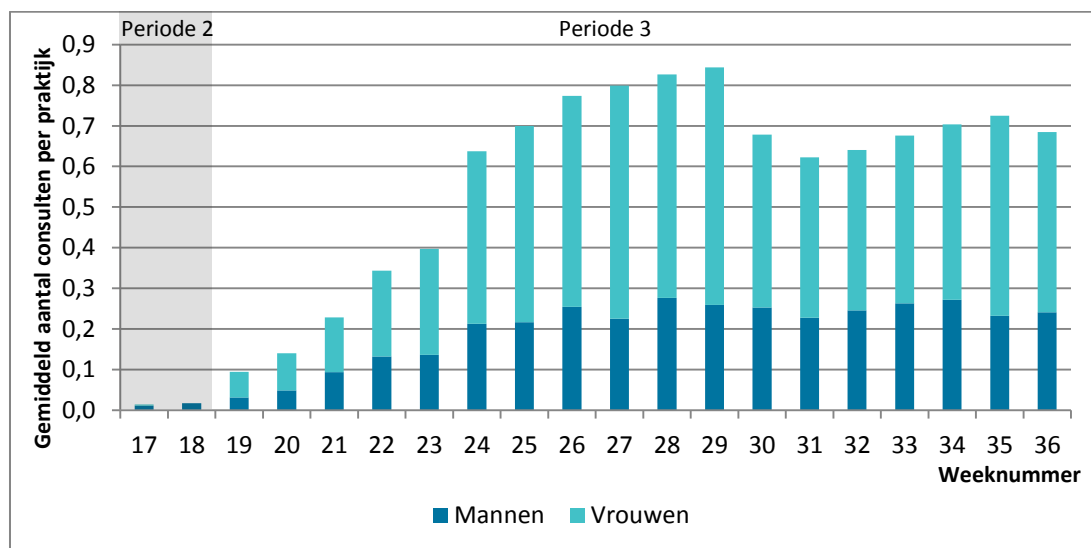
Figuur 4: Gemiddeld aantal consulten per fysiotherapiepraktijk per week voor mannen en vrouwen

Patiënten met klachten gerelateerd aan COVID-19 vaker vrouw

Sinds 1 juni (week 23) kunnen fysiotherapeuten hun consulten voor patiënten met klachten die gerelateerd zijn aan COVID-19 met een speciale code registreren (code 9363). Deze code kon ook met terugwerkende kracht gebruikt worden. In figuur 5 is het gemiddeld aantal consulten per praktijk per week, geregistreerd met de nieuwe code, weergegeven. Hier is te zien dat het aantal consulten bij klachten gerelateerd aan COVID-19 toeneemt naar 0,8 consulten per praktijk in week 27 tot en met 29 en daarna iets daalt tot tussen de 0,6 en 0,7 consulten per praktijk.

Figuur 5: Gemiddeld aantal consulten per praktijk geregistreerd op code 9363, gesplitst op geslacht

Zoals bij figuur 4 beschreven bleef tijdens de maatregelen het aantal consulten bij vrouwen 1,5 maal zo hoog als bij mannen. Wanneer er bij patiënten sprake is van klachten gerelateerd aan COVID-19 is die verhouding echter opvallend hoger, namelijk 2 tot 2,5 maal zoveel consulten bij vrouwen.

Beschouwing

Sinds het besluit om de paramedische zorg weer op te schalen in week 18, was in de vorige factsheets te zien dat het aantal consulten bij de fysiotherapiepraktijken weer begon te stijgen. Inmiddels ligt het aantal consulten vier maanden na het opheffen van de lockdown nog steeds maar rond de driekwart van het niveau van voor de lockdown. Na week 29 begint het aantal consulten zelfs weer wat te dalen. Een mogelijk verklaring hiervoor zou de zomerperiode en de start van vakanties kunnen zijn.

De trends voor het aantal consulten is redelijk vergelijkbaar voor de verschillende patiëntengroepen tijdens de na de lockdown. Bij elke leeftijdsgroep en bij zowel mannen als vrouwen is er een forse daling vanaf de start van de lockdown. De stijging is bij alle groepen weer te zien vanaf het besluit om de paramedische zorg op te schalen. Er zijn kleine verschillen tussen de leeftijdsgroepen te zien, zoals bijvoorbeeld de sterkste daling van het aantal consulten voor mensen van 80 jaar en ouder. Dit kan verklaard worden doordat kwetsbare mensen, waarbij ouderen oververtegenwoordigd zijn, in het bijzonder werden opgeroepen contact te vermijden. Wel is te zien dat het aantal consulten bij deze leeftijdsgroep inmiddels weer op driekwart van het aantal consulten van voor de corona-uitbraak zit, net als bij patiënten uit de meeste andere leeftijdsgroepen. Waarom het aantal consulten nog niet terug is op het niveau van voor de coronapandemie, is nog niet helemaal duidelijk. Mogelijk kunnen er minder patiënten tegelijk in de praktijk zijn vanwege de maatregelen. Ook kan het zo zijn dat er door de hygiënemaatregelen meer tijd per patiënt nodig is. Vervolgonderzoek zou dit verder moeten uitwijzen.

Het meest opvallende verschil tussen patiëntengroepen is te zien bij mannen en vrouwen. Vrouwen hadden voor de coronapandemie al 1,5 keer meer consulten bij de fysiotherapeut dan mannen. Kijken we naar consulten in verband met klachten die gerelateerd zijn aan COVID-19, dan zien we dat vrouwen 2 tot 2,5 keer vaker bij de fysiotherapeut komen dan mannen. Dit is opvallend gezien mannen vaker ernstige klachten bij COVID-19 ervaren ([zie website van het RIVM](#)). Wellicht komen mensen met minder ernstige, aanhoudende COVID-19-klachten vaker in de eerstelijns praktijk terecht en hierbij zouden vrouwen oververtegenwoordigd kunnen zijn. Vervolgonderzoek over een langere periode zal hier meer duidelijkheid over kunnen geven.

Samengevat, geven de resultaten een beeld van de gevolgen van de coronapandemie en de maatregelen die zijn genomen. We zien dat het aantal consulten nog niet volledig hersteld is tot het niveau van voor de coronapandemie. Een vraag die hierbij gesteld kan worden is of het aantal consulten op de lange termijn volledig zal herstellen. Vervolgonderzoek zal daarnaast kunnen uitwijzen welke patiënten hun zorg uitstellen en wat het langetermijneffect hiervan is. We zullen daarom de cijfers bij de fysiotherapiepraktijken blijven monitoren om dergelijke langetermijngevolgen in kaart te kunnen brengen.

Disclaimer

Wij doen ons best om onze onderzoeksresultaten zo begrijpelijk mogelijk te presenteren. De onderzochte materie is echter complex. Wij staan in voor de juistheid van onze cijfers, maar wij kunnen geen verantwoording nemen voor conclusies die derden op deze cijfers baseren. Wij zijn daarnaast continu bezig met het verbeteren van ons onderzoek. Een voorbeeld is het verbeteren van de methodologie of het

toevoegen van gegevens van praktijken die op een later moment zijn binnengekomen. Hierdoor kunnen er veranderingen optreden in de cijfers en trends.

Over het onderzoek

Voor het onderzoek hebben we gebruikgemaakt van twee bronnen: Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn en de Landelijke Database Kwaliteit (LDK). Tijdens de coronapandemie heeft Nivel oefen- en fysiotherapiepraktijken gevraagd wekelijks cijfers aan te leveren om de zorg over de tijd in kaart te kunnen brengen. Deze publicatie richt zich op cijfers van fysiotherapiepraktijken. Per week hebben 255 tot 289 fysiotherapiepraktijken uit heel Nederland gegevens aangeleverd. Op basis van deze informatie van deze praktijken krijgen we inzicht in de zorg die fysiotherapeuten leverden voor, tijdens en na de corona-uitbraak.

Meer weten

U vindt deze publicatie en alle andere Nivel-publicaties op www.nivel.nl/publicaties.

Meer informatie over ons onderzoek naar het [Gebruik van paramedische zorg in coronatijd](#) is opgenomen in pijler 3 van [Corona Actueel](#), waar u al ons corona-onderzoek aantreft.

Contact

Dr. Willemijn Meijer, onderzoeker Paramedische Zorg

[E] w.meijer@nivel.nl

[T] 030 272 9700

Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt:

Kruisselbrink, M., Kiers, H., Dijk, L. van, Meijer, W.M. Gevolgen coronapandemie op gebruik fysiotherapiezorg voor verschillende patiëntengroepen. Week 2-36, 6 januari – 6 september 2020. Utrecht: Nivel 2020.